VN2025-006467
clusterstaf r en e

Gemeente Amsterdam

College van burgemeester en wethouders

B&W

Voordracht voor de College vergadering van 13 mei 2025

Portefeuille: Water (incl. Varen) (55)
Agendapunt: B14

Tekst van openbare besluiten wordt gepubliceerd

**Onderwerp**

Stilleggen aanleg ligplaatsencluster passagiersvaartuigen Dijksgracht Oost

**Het college van burgemeester en wethouders besluit**

1. Kennis te nemen van de gevolgen van uitspraken van de Raad van State van 25 september 2024 over het passagiersvaartbeleid (ECLI:NL:RVS:2024:3732) op het project ligplaatsencluster Dijksgracht Oost:

    1. Door het wegvallen van het beleid ten aanzien van exploitatievergunningen uit de Nota's Varen Deel 1 en Deel 2 waarop het ontwerpbestemmingsplan grotendeels is gebaseerd, bestaat geen juridisch/planologisch grondslag meer voor de voortzetting van de bestemmingsplanprocedure.
    2. De investering is als rendabele investering opgevoerd en door het wegvallen van de concrete behoefte is de rendabiliteit niet meer aan te tonen.

2. In te stemmen met het niet in de vaststellingsprocedure brengen van het ontwerpbestemmingsplan Dijksgracht Oost. Dijksgracht Oost blijft nog steeds een kansrijke locatie voor een dergelijk ligplaatsencluster, alleen ontbreekt nu de juridische en financiële basis om dit ligplaatsencluster verder te ontwikkelen.

3. In te stemmen met het laten vervallen van de gereserveerde middelen van € 10,7 miljoen, waarvan € 8,8 miljoen is opgenomen als rendabele investering in het investeringsdomein Openbare Ruimte & Mobiliteit.

4. In te stemmen met de raadsinformatiebrief, die de gemeenteraad informeert over de gevolgen van de uitspraken van de Raad van State voor het passagiersvaarbeleid op het bestemmingsplantraject.

**Kernboodschap**

Het college van B&W heeft voorbereidingen voor aanleg van een ligplaatsencluster voor maximaal 40 passagiersvaartuigen op de Dijksgracht Oost stilgelegd. Uitspraken van de Raad van State (25-09-2025) over het passagiersvaartbeleid hebben direct gevolgen voor het project, waarvoor nu een goede juridische en financiële basis ontbreekt. Daarom besluit het college om het ontwerpbestemmingsplan niet in vaststellingsprocedure te brengen. De gereserveerde middelen voor het ligplaatsencluster worden vrijgegeven. Dijksgracht Oost blijft een kansrijke locatie als in de toekomst nieuwe behoefte aan ligplaatsen ontstaat. De uitspraken hebben geen gevolgen voor de aanleg van het fiets- en voetpad en de aanleg van het groen op de Dijksgracht Oost.

**Bestuurlijke achtergrond**

- 2012: Motie stadsdeel Centrum: de deelraad 'adviseert de aanleg van een ligplaatsencluster bij Dijksgracht Oost ter ontlasting van de Middenkom bij Centraal Station'.
- 2013: Varen in Amsterdam 2.1, goedgekeurd door de gemeenteraad. Dit is het beleidskader voor het varen en afmeren in en door Amsterdam, voor passagiersvervoer en pleziervaart.
- 2015: Programmaplan Varen 2015 – 2018, goedgekeurd door de gemeenteraad.
- 2016: Watervisie Amsterdam 2040, goedgekeurd door de gemeenteraad.
- 2019: Nota Varen Deel 1 goedgekeurd door de gemeenteraad.
- 2020: Nota Varen Deel 2 goedgekeurd door de gemeenteraad.
- 2022: Ruimtelijke Visie Dijksgracht Oost (college van B&W).

**Bestuurlijke prioriteit**

Niet van toepassing.

**Wettelijke grondslag**

*Artikel 160 lid 1 Gemeentewet*
Het college is in ieder geval bevoegd het dagelijks bestuur van de gemeente te voeren, voor zover niet bij of krachtens de wet de raad of de burgemeester hiermee is belast.

**Onderbouwing besluit**

## Algemene toelichting

*Uitspraak Raad van State*

Op 25 september 2024 heeft de Raad van State de reders die in hoger beroep zijn gegaan tegen het wijzigen van exploitatievergunningen van onbepaalde tijd naar bepaalde tijd in het gelijk gesteld. Hierdoor is een belangrijk deel van het vaarbeleid vernietigd, namelijk het nieuwe vergunningenstelsel met twee essentiële kenmerken:

- Exploitatievergunningen voor bepaalde tijd.
- Het maximeren van het aantal exploitatievergunningen op 550.

Door deze uitspraken gelden alle exploitatievergunningen weer voor onbepaalde tijd. Het college heeft inmiddels een moratorium ingesteld waardoor voorlopig geen nieuwe exploitatievergunningen voor passagiersvaartuigen worden uitgegeven.

*Dijksgracht Oost*

Bij project Dijksgracht Oost komen verschillende opgaven samen. Er wordt een fiets- en voetpad aangelegd tussen Kattenburgstraat en VOC-kade. Dit fietspad maakt een kortere route mogelijk van Oostenburg naar het oostelijke deel van de binnenstad. Daarnaast is het fietspad noodzakelijk om

een ligplaatsencluster voor maximaal 40 passagiersvaartuigen en 30 transportvaartuigen aan te leggen. De aanleg van de ligplaatsen voor passagiersvaartuigen is gebaseerd op uitgangspunten die staan beschreven in de Nota's Varen Deel 1 en Deel 2. De nieuwe ligplaatsen, met een laag voorzieningenniveau en geen op- en afstapmogelijkheden, maken dat reders met exploitatievergunningen voor grote passagiersvaartuigen ook een ligplaats kunnen bemachtigen. Daarnaast waren de plekken voorzien als alternatieve ligplaats voor te transformeren ligplaatsen naar op- en afstapplekken in bewonersluwe gebieden.

In 2022 heeft het college een Ruimtelijke Visie vastgesteld waarmee invulling wordt gegeven aan de behoefte voor een ligplaatsencluster op deze locatie. Het ontwerpbestemmingsplan (gebaseerd op deze ruimtelijke visie) die deze ontwikkeling mogelijk maakt was nagenoeg gereed voor de vaststellingsprocedure. Na vaststelling zou het projectteam het project verder voorbereiden, met rond de zomer van 2025 een uitvoerings- en kredietbesluit.

**Ad 1. Kennis te nemen van de gevolgen van de uitspraken van de Raad van State van 25 september 2024 over het passagiersvaartbeleid (ECLI:NL:RVS:2024:3732) op het project ligplaatsencluster Dijksgracht Oost.**

Het bestemmingsplan is grotendeels gebaseerd op het vaarbeleid, zoals beschreven in de Nota's Varen Deel 1 en Deel 2. Het volumebeleid, met de daarbij behorende uitgifterondes voor nieuwe exploitatievergunningen, vormde de belangrijkste onderbouwing voor het ligplaatsencluster Dijksgracht Oost. In totaal zouden 550 vergunningen gefaseerd en door middel van loting worden uitgegeven. Om te voldoen aan de Europese Dienstenrichtlijn zouden exploitatievergunningen voor bepaalde tijd worden uitgegeven. Op basis van de eerste uitgifteronde is een inschatting gemaakt van de samenstelling van de totale vloot per 2032. Uit een toename van het aantal exploitatievergunningen voor grote passagiersvaartuigen volgde een behoefte aan 36 nieuwe ligplaatsen.

De uitspraken van de Raad van State hebben ervoor gezorgd dat het vergunningenstelsel op basis van de Nota's Varen niet meer geldig en uitvoerbaar is. Hierdoor gelden alle exploitatievergunningen weer voor onbepaalde tijd. Door het ingestelde moratorium worden voorlopig geen nieuwe exploitatievergunningen uitgegeven. Daarmee valt een belangrijk deel van de onderbouwing van het ontwerp bestemmingsplan weg. Dit heeft ook gevolgen voor de financiering van dit project, want de investering is als rendabele investering opgevoerd in de begroting. De concrete behoefte aan ligplaatsen en daarmee de rendabiliteit van de businesscase zijn nu niet meer aan te tonen.

Dit neemt niet weg dat er voor andere beleidsdoelstellingen, zoals de aanleg van meer op- en afstapplekken, toch nog alternatieve ligplaatsen nodig zijn. Dit is echter onvoldoende voor de juridische, planologische en financiële onderbouwing voor een nieuw bestemmingsplan voor dit project.

Omdat dit ligplaatsencluster een aanzienlijke impact zou hebben op de buurt en omdat deze ontwikkeling vanuit de stadsdeelcommissie en omgeving grotendeels als onwenselijk wordt gezien,

is een goede belangenafweging nodig tussen de belangen van de stad en de belangen van de buurt. Het belang om, zonder het volumebeleid, alsnog ligplaatsen aan te leggen in dit gebied weegt onvoldoende op tegen de belangen die gelden voor de leef- en woonomgeving rond de Dijksgracht Oost.

**Ad 2. In te stemmen met het niet in vaststellingsprocedure brengen van het ontwerpbestemmingsplan Dijksgracht Oost.**

Het niet in procedure brengen van het ontwerpbestemmingsplan betekent concreet:

- Dat het huidige ontwerpbestemmingsplan niet door het college aan de gemeenteraad voor vaststelling wordt voorgelegd.
- De ontvangen zienswijzen niet worden beantwoord en de indieners van de zienswijzen worden geïnformeerd over dit besluit om het ontwerpbestemmingsplan niet in de vaststellingsprocedure te brengen.
- Voor de invulling van een eventuele toekomstige behoefte aan nieuwe ligplaatsen kan aan de Dijksgracht Oost worden gezocht waarvoor dan een andere procedure moet worden gevolgd (aanvraag omgevingsvergunning of wijziging omgevingsplan). Maar er zal ook elders gezocht moeten worden, waarvan Oosterdok op termijn een alternatief kan zijn.

De Ruimtelijke Visie die in 2022 is vastgesteld voor dit gebied blijft in stand. Het niet in vaststellingsprocedure brengen van het ontwerp bestemmingsplan betekent dus niet dat de vastgestelde Ruimtelijke Visie vervalt. Uiteraard kan deze visie later worden aangepast wanneer daar aanleiding voor is.

<u>Overslag transportvaartuigen</u>

Een deel van het project omvat het faciliteren en formaliseren van ligplaatsen voor transportvaartuigen. Als het ligplaatsencluster niet wordt uitgevoerd, dan kunnen deze vaartuigen nog steeds aanmeren zoals dat nu ook gebeurt. Er zijn dus geen maatregelen nodig. Met het nieuwe bestemmingsplan zou ook de overslag functie mogelijk worden gemaakt. Het bestemmingsplan kan echter niet deels worden vastgesteld, alleen voor de overslag functie. Dit staat de wetgeving niet toe. Mocht het in de toekomst nodig zijn om aan de Dijksgracht Oost alsnog overslag mogelijk te maken, dan kan daarvoor een andere procedure worden gevolgd (aanvraag omgevingsvergunning of wijziging omgevingsplan).

<u>Fiets-voetpad</u>

Het project Dijksgracht Oost omvat ook de aanleg van een fiets-voetpad tussen de Kattenburgstraat en Oostenburg. Dit deel is reeds in uitvoering en kan zonder wijzigingen worden afgemaakt.

Voorbereidende maatregelen voor een eventueel toekomstig ligplaatsencluster worden meegenomen in deze uitvoering. Dit kan bijvoorbeeld de aanleg van mantelbuizen in de grond zijn

voor toekomstige laadvoorzieningen, zodat die te zijner tijd eenvoudig kunnen worden aangelegd.

**Ad 3. In te stemmen met het laten vervallen van de gereserveerde middelen van € 10,7 miljoen, waarvan € 8,8 miljoen is opgenomen als rendabele investering in het investeringsdomein Openbare Ruimte & Mobiliteit.**

De kosten voor de realisatie van het ligplaatsencluster waren geraamd op € 10,7 miljoen. Voor dit bedrag konden de eerste 26 ligplaatsen worden gerealiseerd. Op een later moment (medio 2030) zou het cluster eventueel verder worden uitgebreid naar 40 ligplaatsen.

De eerste fase van het project voor 26 ligplaatsen is volledig gedekt uit verschillende dekkingsbronnen:

- € 8,8 miljoen onder het investeringsdomein Openbare Ruimte & Mobiliteit.
- € 1,2 miljoen bijdrage Programma Bruggen & Kademuren.
- € 0,7 miljoen bijdrage Team Uitstootvrije Mobiliteit.

Hierover is nog geen kredietbesluit genomen. De laatste twee bijdragen zijn opgenomen in de begroting van Programma Bruggen & Kademuren en Team Uitstootvrije Mobiliteit en vallen nu vrij voor een andere besteding binnen dat programma. De € 8,8 miljoen was als rendabele investering opgenomen in het investeringsplan en valt vrij voor alternatieve investeringen.

**Ad 4. In te stemmen met de raadsinformatiebrief.**
Met de raadsinformatiebrief wordt de gemeenteraad geïnformeerd over de gevolgen van de uitspraken van de Raad van State van 25 september 2024 voor het passagiersvaarbeleid op het bestemmingsplantraject Dijksgracht Oost. Deze raadsinformatiebrief is als bijlage toegevoegd.

**Participatie**

Er is een participatietraject doorlopen met Buurtorganisatie 1018 en het Eilandenoverleg. Dit heeft het gezamenlijke document 'Boten, bewoners en belangen' opgeleverd. Ook al vindt de bestemmingsplanprocedure voor Dijksgracht Oost nu geen doorgang, de lessen van het traject blijven waardevol voor een eventueel vervolg in de toekomst en voor andere projecten in de stad.

**Financiële onderbouwing**

**Overige toelichting**

Vanwege het voorzichtigheidsprincipe (verliezen nemen zodra ze te voorzien zijn) zijn de gemaakte kosten voor Dijksgracht Oost al bij de Jaarrekening afgeboekt. De voordracht zelf heeft geen financiële consequenties.

**Conclusie**

De genoemde beslispunten in de voordracht hebben geen financiële consequenties.

**Communicatie**

Binnen de gemeente

- Opnemen in de te publiceren besluitenlijst.
- Informeren gemeenteraad via bijgevoegd de raadsinformatiebrief.

Buiten de gemeente

Opnemen in de te publiceren besluitenlijst
- Nieuwsbriefmail.
- Projectenwebsite.
- Stadsdeelkanalen.
- Petersburgjournaal.

**Documenten**

| Registratienr. | Naam |
|---|---|
| AD2025-026368 | College van B&W Voordracht (pdf) |
| AD2025-026456 | 20250414 - Raadsbrief Gevolgen RVS voor DGO.docx (msw12) |
| AD2025-026472 | Advies (pdf) |
| AD2025-028213 | B - 14 Getekende brief VN2025-006467.pdf (pdf) |

**Besluit college van burgemeester en wethouders**

Conform besloten